

DRIE

‘Het eten was lekker, dank je wel.’ Hij schuift heen en weer in de stoel om de juiste houding te vinden die het minst trekt aan zijn wond. Die prikt een beetje, zeker als hij verkeerd zit. Hij schuift het bord van zich af.

‘Dus jij zit in het nobele beroep van jatten?’ vraagt ze. Haar bord is niet leeg, er ligt nog een hoopje macaroni in een badje van saus, maar op de paar happen die ze heeft gehad is ze trots. Ze heeft haar benen opgetrokken en houdt een mok dampende thee in haar handen.

Ik doe de managementtaken, mijn werknemers doen het hands-on gedeelte,’ beaamt hij omslachtig. ‘Deze nieuwe situatie is ideaal voor mijn branche. Kijk, mijn theorie is, geen politie, geen rechtstaat, betekent eigen rechter. Ik heb een overval gepleegd een test of de politie zou komen, of iemand zou ingrijpen. Dat gebeurde niet.’

Ze knikt. ‘Wat was het plan daarna?’ Ze vraagt zich af of hij nog wel geniet van de wereld die hem zo ideaal leek. Een man van zijn postuur, een man met zijn inborst, zou niet moeten willen leven in een wereld waar iedereen eigen rechter is en waar het recht van de sterkste geldt. Ze ziet het aan zijn ogen. In de korte periode waartussen deze man van het huis naar de brandgang rende, is er veel veranderd. Hij is bijna kleiner geworden en krimpt verder tot een kind.

‘Ik zou president worden. Als Henk het kan.’

‘Dat heb jij ook gezien?’

Het gelach weerkaatst in de holle ruimte. ‘Zullen we boven gaan zitten? In de Heldenhal?’ Hij ziet dat ze de benaming niet kent. ‘De hal met de schilderijen van belangrijke wetenschappers op het plafond? Dat is de Heldenhal, zo werd die genoemd. De stoelen zijn daar beter en het voelt er gezelliger. Kunnen we gelijk kijken of het koffiezetapparaat werkt.’

Ze kijkt hoe hij overeind komt als een gewond dier, de messteek zit laag op zijn heup en maakt het bewegen van het dichtstbijzijnde been moeilijk. Ze laat hun blikken elkaar niet ontmoeten en loopt voor hem uit. Hij heeft wat weg van Totoro in de laatste dagen van zijn leven. Die kwam toen ook zo moeilijk overeind en keek dan met grote, dopogen en een haakneus naar haar op.

Hij loopt voorzichtig en vindt steunt met een hand bij de muur. De trappen gaan tree voor tree, elke keer zijn slechte kant bijsluiten. Ze wacht niet op hem en blijft niet staan om hem te zien zwoegen, dat vindt hij een verademing. Als hij in de Heldenhal aankomt, laat hij zich voorzichtig in een stoel zakken.

Ze zoekt naar de aan-knop van de koffiemachine, maar het geluk is op voor vandaag. Ze trekt andere lades open en een kastje. ‘Koekjes?’ Ze hoort een instemmend gebrom op de vraag en neemt de mand koffiekoekjes mee.

Hij zit onderuit gezakt en leunt met zijn achterhoofd op de rugleuning. Het plafond is half in het duister gehuld door de avond. Hij onderscheidt een paar ogen en de sigaarvormige zeppelin. Een verpakt koffiekoekje landt op zijn schoot.

Hij glimlacht en pakt het uit.

Ze dipt een van de koekjes in haar thee. ‘En de rest van het plan?’ Ze is nog maar halverwege het plan van haar nieuwe, favoriete huisdier. Had hij grote plannen voor hij in haar leven stapte? Hij worstelt zichzelf overeind in de stoel. ‘Het idee was het luxe leventje gaan leiden. Verhuizen naar Groenwijk, een villa nemen. Het goede leven. Zonder politie ligt alles voor het grijpen, als je het maar durft te nemen.’

De gedachte dat alles voor het grijpen ligt, lijkt hem niet meer te vervullen met geluk.

Hij zoekt een zijpad in het gesprek en als dat niet komt, creëert hij een eigen. ‘Wat had je met ons gedaan als een van ons was vastgebonden? Waarom heb je een kettingzaag?’ Hij weet niet of hij de vraag moet stellen, maar het trekt de aandacht weg van wat hij verloor toen hij teveel wilde binnenhalen. Zou Kas er nog zijn als ze in de stad waren gebleven, in hun eigen appartement?

‘Weet je, wat ik mij afvraag,’ zegt ze bedachtzaam, ‘is waarom het stopte bij de schutting en niet doorging. Waarom bleef het daar? Is er een bepaald probleem? Waarom de Groene Wijk? Vouwt het zichzelf terug naar het centrum, terug naar de oorsprong? Want dit, deze universiteit is een van de oudste, originele gebouwen, toch?’

‘Ik vind het een goede theorie.’ Hij meent het, zo heeft hij er nog niet bij stilgestaan. Als het bestaan wil ophouden, moet het terug naar het begin, de oorsprong. Waarom is hij gevluht uit het huis? Even stond hij aan het begin van zijn grootse avontuur, kon hij het sublieme evenaren. In plaats daarvan sloeg hij op de vlucht. Als hij het nu opzoekt, zal de moed hem altijd ontbreken.

‘Wat heb je gestudeerd?’ Ze laat de warme stoom van haar thee haar gezicht strelen. ‘Je hebt toch hier gestudeerd?’

‘Ja, politicologie en filosofie. Uiteindelijk alleen filosofie afgemaakt. Heb jij gestudeerd?’ Zijn vraag is retorisch, maar hij voelt de beleefdheid iets terug te vragen. De duisternis sluipt om hen heen en komt dichterbij, de nacht begint langzaam te vallen.

‘Nee, na de middelbare school ben ik getrouwd en verhuisd naar hier. Ik had nooit echt dromen. Gelukkig maar, anders zou het leven teleurstellend zijn geweest.’ Hij begrijpt haar zwarte humor en glimlacht. Zijn glimlach is spaarzaam. Hij is bleker geworden sinds de steek, het is geen sterk exemplaar. Het is duidelijk geen buitendier.

‘Ja, een man en twee kinderen, zei je toch? Meiden?’ Maar goed dat de meiden er niet meer waren op de dag dat hij met Harry het huis binnenstapte. Het idee dat zijn hersenen, vol smerige gedachten, verspreid lagen over de keukenvloer en zich nooit meer zouden samenvoegen tot een zielloos idee, voelt nog steeds bevredigend.

‘Ja. En jij? Gezin?’

Ze weet het antwoord op deze vraag, het is eerder retorisch. Ze is ongevoelig voor emoties, maar niet blind voor de lichamelijke uiting van gevoelens. Die heeft ze jaren geobserveerd en eigen gemaakt. Ze is benieuwd of hij het uitspreekt, of dat hij een kastganger is.

‘Ik had een relatie, geen gezin.’ Hij moet iets met zijn handen doen, op een of andere manier zijn trillende mondhoeken maskeren. ‘De jongen die bij ons was toen wij elkaar...’ Zijn stem laat hem in de steek. Die verdwijnt niet, maar slaat over.

Hij zwijgt.

Hij masseert het puntje van zijn neus, zodat ze zijn hangende mondhoeken niet kan zien. Daarna wrijft hij hard en snel over zijn gezicht tot hij de eerste rollende tranen heeft doen verdwijnen.

Als hij haar weer aankijkt, zijn zijn ogen rood, maar heeft hij wel een strijd lust teruggevonden die zijn tranen naar de achtergrond drukken. Mensen worden altijd vreemd opgewekt of juist strijd lustig, zolang de aandacht maar wordt verlegd.

‘Je hebt nog geen antwoord op mijn vraag gegeven.’

Hij maakt zich kwaad. Niet dat hij gaat schreeuwen, maar de ergernis in zijn borst voelt prettiger dan het lege, gapende gat dat ten hoogte van zijn maag alle levenslust uit hem slurpt. Haar ogen zijn onbewogen, ze voelt zich niet ongemakkelijk door zijn emoties.

‘Nee, klopt. Eerst een andere vraag. Zijn wij vrienden?’ Ze kijkt naar de duisternis om hen heen en vraagt: ‘Moet ik een kaarsje aansteken, of een lamp aan doen?’

‘Nee.’

‘Nee wat? Kaarsje of vrienden?’

‘Allebei.’

‘Waarom niet?’

‘Ik vind het duister rustgevend.’

‘Waarom zijn wij geen vrienden?’

‘Met vrienden spendeer je veel tijd, doe je dingen samen en praat je over van alles en nog wat. Persoonlijke dingen.’ Hij hoort zijn eigen woorden en weet dat hij zichzelf klem heeft gepraat. Ze wordt steeds mooier nu haar woorden het overnemen van het beeld, een schaduw valt over het bovenste deel van haar gezicht en alleen haar witte tanden zijn nog zichtbaar.

Ze glimlacht om de verbale val die hij voor zichzelf heeft gezet. Ze gaat er niet op door: hij weet het, zij weet het. De koekjes maken haar misselijk, de bodem van de mand komt in zicht, ze ziet het gevlochten patroon. ‘Hé, ik heb een minibios gevonden in dit pand, einde van de andere gang. Ben jij daar geweest in je studietijd?’

‘Nee, die was er toen nog niet.’

‘Ze hadden de film *Akahige*. Ken je die?’

Hij schudt zijn hoofd, ze is Japans. Haar tongval helpt hem eindelijk af van het containerbegrip Aziatisch. ‘Je komt uit Japan?’

Ze knikt.

‘Wil je morgen nog iets hebben uit de stad? Ik ga morgen weer het centrum in. Dan haal ik de dingen voor je die ik had beloofd. De koopgoot is weg. Dus moet iets verder lopen.’ Zijn persoonlijke verzorging kan wel een beetje hulp gebruiken. Zij heeft zich niet laten verslonzen.

‘Waarom zou ik dat in godsnaam willen?’

‘Omdat je stinkt en er als een zwerver uitziet.’

‘Nou en, de wereld vergaat.’

‘Dan hoef jij nog niet mee.’

Ze haalt na een stilte haar schouders op. ‘Een beetje buitenlucht zou je ook goed doen. Je bent niet buiten geweest sinds wij hier zijn aangekomen. Ga een stukje wandelen.’ Dat is een gevoelige snaar. Ze krijgt geen uitbrander of een boos oog, maar hij krimpt nog wel iets verder voor haar ogen. Als hij veel verder krimpt, is hij het niets voor en lost hij zichzelf op.

Hij haat de manier waarop ze erover praat, hoe ze verder door het leven paradeert alsof er niets is gebeurd. Heeft zij niet haar man en kinderen verloren? Is dat niet het grootste verdriet: een ouder die een kind verliest? Waarom vreest zij het niets niet, met haar minuscule brein, met haar dode ogen en lege lach.

Zijn ogen schokken, de iris en pupil schieten van link naar rechts en terug, alsof hij een heel klein boekje aan het lezen is. Ze herkent het patroon: hij denkt ergens over na, zijn hoofd zit vol. Ze weet dat hij niet naar buiten durft. Inmiddels kan hij niet meer en sluit zich op in het bomenkerkhof, verstopt in verhalen, hopen dat het niets hem in zijn fantasiewereld niet vindt. Ze weet dat hij het anders voor ogen had. Hij heeft zichzelf benoemd tot koning, maar zonder zijn koningin is hij nergens. Het is net schaken.

De steken in zijn zij worden erger. Hij schuift naar een nieuwe positie, maar het doet niks tegen de pijn. Hij heeft het punt bereikt dat hij moet liggen. Maar hij moet een antwoord hebben op zijn vraag, dat heeft hij altijd gehad, tot grote ergernis van zijn ouders en alle juffen en meesters. Lessters grote waarom?

‘Ik verga van de pijn en wil naar bed. Maar je bent mij nog wat antwoorden verschuldigd.’

‘Goed dat je eraan denkt. Het is ook al best laat, denk ik.’ Ze heeft haar horloge in het huis laten liggen. ‘Wat was de vraag?’

‘De kettingzaag. Waarom heb jij, in die buurt, met die tuintjes, in godsnaam een kettingzaag nodig en wat zou er zijn gebeurd als de buurt niet verdwenen was onder onze voeten?’

Op sommige vragen zou een mens geen antwoord moeten krijgen of willen. Maar de man is als een kind en blijft doorvragen. Net als een kind ontlopen wat er gaat komen, zoals een kind dat maar ‘waarom’ blijft vragen om het gesprek gaande te houden en de aandacht van een afwezige ouder vast te blijven houden. Of om niet naar bed te hoeven.

‘Ik beantwoord je vraag, maar eerst: zijn wij vrienden?’

‘Ja, prima. We zijn vrienden. Geef antwoord op mijn vragen.’

Hij voelt zich een kind dat in een vuurwerkbom die al afgestoken is prikt, waarvan het lont al ergens in de bom is verdwenen, maar die ondanks alles nog niet is afgegaan. Hij voelt de drang om het te weten, hij woont immers samen met haar. Hij moet weten wat er in haar hoofd omgaat, zeker omdat zijn afhankelijkheid van haar alleen maar gaat groeien met de wond. In wat voor handen is hij terechtgekomen, of belangrijker: wat voor geest zit er verbonden aan de handen die hem gaan verzorgen?

‘Ik had hem gekocht om mijn gezinssamenstelling wat bij te werken.’ Ze leunt naar voren in haar stoel, met haar ellebogen op tafel tussen de lege koekpapiertjes in. Een strook licht valt op haar ogen en ondanks dat haar mond in de schaduw valt, vangen haar witte tanden genoeg licht om zichtbaar te blijven. ‘Het huis raakte nogal overwoekerd, om het zo maar te zeggen. Maar ze verdwenen tussen de aktes in. Dat was wel een leermomentje: als je iets wil, nooit uitstellen.’

Hij moet de woorden in zich opnemen, hij moet de betekenis van de zinnen laten zakken en dan probeert hij zich te realiseren wat hij heeft gehoord. Ze heeft de juiste emotie voor tuinieren; kalm en onbewogen. Ze pakt de sleutelbos van tafel: hij heeft uitgerekend haar de sleutelbos gegeven.

Ze pakt de bibliotheeksleutel. ‘Wist je dat je snurkt als je slaapt tijdens het exhaleren, in plaats van tijdens het inhaleren? Heel vreemd.’ Ze laat de sleutel van de bos afglijden.

Hij wordt misselijk en het zweet breekt hem uit op zijn bovenlip. Er is niemand die hem hoort als hij schreeuwt. Hij probeert haar, met een kettingzaag, aan zijn bed, uit te bannen uit zijn hoofd. Hij ziet haar zoals nu voor zich, met haar witte tanden en haar ogen zichtbaar. Hij kan niet rennen of vechten, hij is overgeleverd aan haar.

‘Sorry, even afgeleid. Je andere vragen: als jij was vastgebonden, had ik je vriend afgeschoten. Daarna zou ik mijn kettingzaag uitgeprobeerd hebben op jou – moet het op iemand proberen-.’ Ze legt de sleutel met een klap op tafel. ‘Ik heb een aandoening, waarbij het leven van anderen mij compleet koud laat.’

Ze schuift de sleutel naar hem toe. Het geluid van ijzer, schuivend over het tafeloppervlak is een schrijnend geluid. Ze haalt haar hand weer van de sleutel. ‘Omdat we nu vrienden zijn. Houd de bibliotheek op slot als je slaapt.’